

Spis treści

Arkadiusz Babczuk, Zarządzanie długiem węgierskiego Skarbu Państwa w latach 1992-2002

Wioletta Baran, Kategoryzacja kosztów dla potrzeb podejmowania decyzji w zakładach opieki zdrowotnej

Marcin Kowalewski, Ośrodki odpowiedzialności jako narzędzie restrukturyzacji publicznych zakładów opieki zdrowotnej

Janina Płóciennik-Napierała, Znaczenie dowodowej funkcji rachunkowości

Anna Szychta, System kosztów docelowych i inne japońskie koncepcje a rachunek kosztów działań

Ewa Śnieżek, Michał Wiatr, Prawo wyboru a kształtowanie polityki rachunkowości jednostki - rozważania na przykładzie amortyzacji

Jan Turyna, Ramy koncepcyjne sprawozdawczości finansowej według MSR i US GAAP — analiza porównawcza

Z prac studenckich kół naukowych rachunkowości

Agnieszka Książek, Regulacje polskiego prawa bilansowego w zakresie instrumentów finansowych

Anna Piasecka, Zarządzanie przez jakość za pomocą zbilansowanej karty dokonań

Ze współpracy z zagranicą

Gabriela Idzikowska, Radosław Ignatowski, Zofia Owczarek, Anna Szychta, Ewa Śnieżek, Ewa Walińska, Współczesne problemy rachunkowości i rewizji finansowej (26th Annual EAA Congress - Sevilla 2003)

Informacja dla autorów

Arkadiusz Babczuk,
Zarządzanie długiem węgierskiego Skarbu Państwa w latach 1992-2002
Streszczenie

Przedmiotem niniejszego referatu jest zarządzanie długiem węgierskiego Skarbu Państwa, stanowiącym podstawową część długu publicznego w Republice Węgierskiej, jednym z krajów aspirujących do członkostwa w Unii Europejskiej. Autor prezentuje podstawowe cechy długu węgierskiego Skarbu Państwa, instytucje i metody oraz instrumenty zarządzania nim.

Management of public debt of State Treasury in Hungary in 1992-2002
Summary

The paper presents the history of management of public debt of State Treasury in Hungary, which is a main part of public debt in this country. Hungary is one of Central European accession countries. Author characterizes the main features of this debt, methods and instruments of debt management.

Wioletta Baran,
Kategoryzacja kosztów dla potrzeb podejmowania decyzji w zakładach
opieki zdrowotnej
Streszczenie

Koszty działalności zakładów opieki zdrowotnej są pokrywane w większości ze środków finansowych o charakterze publicznym.

Celem opracowania jest przedstawienie elementów decyzyjnego modelu rachunku kosztów, który w zarządzaniu jednostkami służby zdrowia może służyć podejmowaniu racjonalnych decyzji. Pierwsza część artykułu zawiera opis ewolucji rachunku kosztów (cztery etapy ewolucji modułu rachunku kosztów: sprawozdawczy, kontrolny, zarządczy i antycypacyjny), jaka nastąpiła w związku ze zmianami w systemach zarządzania przedsiębiorstwami. W drugiej części zaprezentowano różne kategorie kosztów, których znajomość umożliwia podejmowanie decyzji zarządczych. Wśród tej kategorii kosztów zdefiniowano koszty: stałe, zmienne, istotne, nieistotne, utracone, utraconych korzyści i krańcowe. Trzecia część opracowania dotyczy zastosowania kosztów w podejmowaniu decyzji krótkookresowych dokonywanych m.in. na podstawie analizy progu rentowności, z zastosowaniem metody budżetowania i systemu kontroli kosztów. Czwartą część poświęcono problemowi podejmowania decyzji długookresowych związanych przede wszystkim z podejmowaniem decyzji inwestycyjnych. Jako metody oceny efektywności nakładów inwestycyjnych scharakteryzowano metody dyskontowe (aktualnej wartości netto - NPV i wewnętrznej stopy zwrotu - IRR) oraz metody niedyskontowe (księgową stopę zwrotu - ARR i metody długości okresu zwrotu).

Costs categorization for decision making in medical centers
Summary

The costs of medical centers activity are mainly covered with public financial means.

The aim of this research is to present the factors affecting the decision making model of cost accounting, which can be used in reasonable decision making by medical centers. The first part of this article includes a description of cost accounting development, which resulted from the changes in the management systems of companies. Its four stages are as follows: report, control, management, anticipatory.

The second part clears with different costs categories, whose understanding enables to undertake management decisions. Within this category the following costs have been defined: fixed, variable, relevant, irrelevant, lost, lost benefits, marginal.

The third part concerns the use of costs in taking short - term decisions based on the analysis of breakeven point, with the application of the budget methods and a costs control system. The fourth part has been dedicated to long - term decision making primarily connected with investment decision making. Discount methods have been characterized as those of effectiveness assessment of investment outlays (net present value - NPV and internal rate of

return - IRR) and non - discount methods (accounting rate of return - ARR and methods of the length of return rate.

**Marcin Kowalewski, Ośrodki odpowiedzialności jako narzędzie
restrukturyzacji publicznych zakładów opieki zdrowotnej
Streszczenie**

Polski system ochrony zdrowia przeszedł istotne przeobrażenia w ciągu ostatnich dziesięciu lat. Menedżerowie publicznych zakładów opieki zdrowotnej zostali zobligowani na mocy Rozporządzenia Ministra Zdrowia do wyodrębniania ośrodków odpowiedzialności za koszty. Ponadto w strukturze organizacyjnej zakładu można wyróżnić inne rodzaje ośrodków odpowiedzialności:

- ośrodki odpowiedzialności za przychody,
- ośrodki odpowiedzialności za zysk,
- ośrodki odpowiedzialności za inwestycje.

Wymienione ośrodki powinny być wykorzystane do restrukturyzacji tych jednostek. W artykule została omówiona rola ośrodków odpowiedzialności w zmianach organizacyjnych i finansowych publicznego zakładu opieki zdrowotnej.

**Responsibility centers as a tool for the restructuralisation of Polish
hospitals
Summary**

The Polish health care system has changed a lot during last ten years. Managers of Polish hospitals are obliged to single out cost centers. There are three other types of responsibility centers in hospital:

- profit centers,
- income centers,
- centers of investment.

These centers can be serve as a tool to carry out the restructuralisation. The article explains the role of responsibility centers in major rearrangements of systems, finance and staff within a hospital.

Janina Płóciennik-Napierała,
Znaczenie dowodowej funkcji rachunkowości
Streszczenie

W artykule podjęto próbę zidentyfikowania funkcji rachunkowości - tym razem funkcji dowodowej. Funkcję tę należy zaliczyć do jednej z podstawowych funkcji rachunkowości, ma bowiem ogromne znaczenie w prowadzeniu działalności gospodarczej, zwłaszcza wówczas, gdy pojawiają się w niej zjawiska sporne lub kwestionowane.

W literaturze przedmiotu poświęca się temu problemowi stosunkowo niewiele miejsca, co stwarza pewną lukę w rozumieniu rachunkowości jako dziedziny wspomagającej zarząd i podejmowanie decyzji w przedsiębiorstwach.

The substance function of evidence
Summary

In the article author attempts to identification another function of accounting - function of evidence. It should be considered as one of the fundamental. It's importance in economic activity is hard to estimate, especially when controversial events appear.

Little is said about that problem in professional publications, which creates kind of gap in understating accountancy as a discipline than supports both management and decision taking in companies.

Anna Szycha,
System kosztów docelowych i inne japońskie koncepcje a rachunek
kosztów działań
Streszczenie

Celem artykułu jest wskazanie możliwych relacji między *target costing* a rachunkiem kosztów działań (procesów) i zarządzaniem na podstawie działań (*ABM*), a także analiza powiązań między *ABM* a japońskimi koncepcjami *Kaizen* i *Hoshin*. Autorka podjęła próbę uzasadnienia następujących tez:

- mimo różnic między systemem kosztów docelowych a rachunkiem kosztów działań (procesów) jako podstawą dla *ABM*, metody te stanowią odpowiedź praktyki i nauki rachunkowości zarządczej na trzecią falę przemian cywilizacyjnych, kształtujących epokę antyprzemysłową, postindustrialną, zdominowaną ogromnym postępem w zakresie rozwoju technologii przetwarzania i przekazywania informacji,
- staje się możliwe, a także konieczne - w dobie nasilającej się globalizacji - wykorzystanie atrybutów różnych systemów i metod rachunkowości zarządczej, w tym *target costing*, *ABC* i *ABM*, przy kształtowaniu systemów rachunkowości zarządczej w jednostkach gospodarczych.

Tendencja łączenia różnych koncepcji rachunkowości zarządczej występuje już praktyce, zwłaszcza w przypadku japońskich, amerykańskich i zachodnioeuropejskich przedsiębiorstw działających w skali globalnej. Stosują one kompleksowe systemy rachunkowości zarządcy zgodne z paradygmatem strategicznej informacji.

Relationships between target costing and other Japanese concepts
and Activity-Based Costing
Summary

The aim of this article is to identify possible relationships between target costing and *activity (process)-based costing* and management (*ABM*), as well as analysis of the links between *ABM* and Japanese concepts *Kaizen* and *Hoshin*. The author attempts to verify the following propositions:

- in spite of differences between the target costing system and activity (process)-based costing as a basis for *ABM*, these methods constitute the response of accounting practise and theory to the third wave of civilization changes shaping the post-industrial era, dominated by huge advances in the area of information technology,
- it is possible and indeed, necessary - at the time of progressing globalization
 - to make use of the attributes of various management accounting approaches and methods, including target costing, *ABC* and *ABM*, in the process of designing management accounting systems in business enterprises.

The tendency to combine various management accounting concepts already exists in practice, especially in Japanese, American and West-European companies operating globally. They use integrated systems of management accounting conforming to the paradigm of strategic information.

Ewa Śnieżek, Michał Wiatr,
**Prawo wyboru a kształtowanie polityki rachunkowości jednostki -
rozważania na przykładzie amortyzacji**
Streszczenie

Artykuł przedstawia ujęcie kreatywnej rachunkowości jako efektywnego instrumentu kształtowania wartości księgowej przedsiębiorstwa nie wykraczającego poza obecnie obowiązujące regulacje prawne. Rozróżnia tematykę źle pojętej rachunkowości kreatywnej (określanej mianem „agresywnej”) opartej na działaniach wychodzących poza prawo i będącej podstawą oszustw i nadużyć księgowych.

Podany w artykule przykład amortyzacji dotyczącej wartości niematerialnych i prawnych ma służyć udowodnieniu, że znowelizowana ustawa o rachunkowości zawiera w sobie możliwości uczciwego wpływania na wynik finansowy. Właściwie skonstruowana polityka bilansowa przedsiębiorstwa, zawierająca prawa wyboru, daje możliwość kreacji pożądanego, a jednocześnie rzetelnego i prawdziwego wizerunku jednostki gospodarczej.

**Accounting choice in creating of enterprise accounting policy. The case
of amortization**
Summary

This article presents the concept of creative accounting as an effective instrument for shaping a company's book value consistent with existing legal regulations. A distinction is made between creative accounting as defined above and its ill-conceived version (called aggressive) making use of illegal manipulations and providing ground for accounting fraud and misappropriations.

The example supplied in the text relates to intangibles amortization and is intended to demonstrate that the polish revised accounting act provides scope for accounting policy. Properly designed balance-sheet policy of a company allows reasonable choice and opportunity to give a desirable and also true and fair view of a business entity.

Jan Turyna,
Ramy koncepcyjne sprawozdawczości finansowej według MSR
i US GAAP — analiza porównawcza
Streszczenie

Celem artykułu jest przedstawienie w ogólnych zarysach oraz porównanie wybranych aspektów założeń koncepcyjnych międzynarodowych źródeł standaryzacji rachunkowości, jakimi są Międzynarodowe Standardy Rachunkowości (MSR) i amerykańskie Ogólnie Akceptowane Zasady Rachunkowości (US GAAP). W założeniu artykuł ma stanowić element dyskusji dotyczącej ewolucji międzynarodowych źródeł standaryzacji rachunkowości, prowadzonej w ostatnich latach przez niektóre ośrodki akademickie w Polsce.

W opracowaniu, jako podstawę analizy, przyjęto jedynie zapisy i regulacje prawne zawarte w MSR w wersji z 2001 r. oraz w deklaracjach pojęć FASB (*SFAC*), według ich stanu prawnego z 1 czerwca 2000 roku. Porównanie obejmuje zakres przedmiotowy i cele rachunkowości oraz sprawozdawczości finansowej, użytkowników informacji z rachunkowości i ich podstawowe potrzeby informacyjne, cechy jakościowe informacji finansowej a także podstawowe składniki sprawozdania finansowego w rozbiciu na: składniki związane z ustalaniem sytuacji finansowej podmiotu gospodarczego (aktywa, zobowiązania i kapitały własne) oraz składniki związane z ustalaniem jego wyniku finansowego (przychody i koszty).

Comparison of the international and American conceptual frameworks
for financial reporting
Summary

The article presents, in general, and compares basic aspects of conceptual frames of International Accounting Standards (IAS) and US Generally Accepted Accounting Principles (US GAAP). The article assumes to discuss problems, how international sources of accounting standardization evaluate and to be an element of scientific researches in this field realized recently by some Polish universities. The International Accounting Standards regulations, version 2001 as well as Statements of Financial Accounting Concepts (SFAC), as of June 1, 2000 version are the only base for comparative analysis, contained in the article. The analysis includes e.g. subject and goals of accounting and financial reporting, accounting information users and their basic needs, quality features of financial information, as well as basic elements of financial statement, in two groups i.e. elements of enterprise financial position (assets, liabilities, equities) and elements of enterprise financial results (revenues, costs).

Agnieszka Książek,
Regulacje polskiego prawa bilansowego w zakresie
instrumentów finansowych
Streszczenie

Celem niniejszego artykułu jest zaprezentowanie zagadnień związanych z ujmowaniem i wyceną instrumentów finansowych w polskim prawie bilansowym w obliczu międzynarodowej harmonizacji zasad rachunkowości.

Głównymi źródłami regulacji w tym zakresie są ustawa o rachunkowości, oraz rozporządzenie Ministra Finansów z 12 grudnia 2001 r. w sprawie szczegółowych zasad uznawania, metod wyceny, zakresu ujawniania i sposobu prezentacji instrumentów finansowych. Zarówno przepisy ustawy, jak i rozporządzenia, zostały opracowane z uwzględnieniem rozwiązań przyjętych w dwóch MSR, tj. MSR 32 „Instrumenty finansowe - ujawnianie i prezentacja” oraz MSR 39 „Instrumenty finansowe - ujawnianie i wycena”.

Artykuł zawiera na wstępie omówienie istoty instrumentów finansowych w rachunkowości, wyjaśnia nowe pojęcia umieszczone w znowelizowanej ustawie, charakteryzuje elementy składowe instrumentu finansowego oraz podaje przykłady z życia gospodarczego poszczególnych składników. Następnie podjęto tematykę dotyczącą klasyfikacji instrumentów finansowych, wyróżniając podział ze względu na budowę kontraktów oraz według celu ich nabycia.

W artykule poruszono także problematykę wyceny instrumentów finansowych w rachunkowości. Zwraca się uwagę zwłaszcza na nowe rozwiązania w polskim prawie bilansowym, jakim jest niewątpliwie wprowadzenie koncepcji wartości godziwej, czy skorygowanej ceny nabycia do wyceny tych kontraktów.

Zagadnienia omówione w artykule podlegają ciągłym zmianom, dlatego regulacje MSR są wciąż aktualizowane. Trwają nadal prace nad kompleksowym standardem dotyczącym rozpatrywanych zagadnień.

Summary
Financial instruments in Polish accounting law regulations

The objective of this article is to present issues connected with recognition and measurement of financial instruments in Polish law regulations, that is facing the international accounting standards' harmonization.

The Polish Accounting Act and the Ministry of Finance Degree dated 12 December 2001 on detailed rules for recognition, measurement, disclosure and presentation of financial instruments are the main regulations in this area. Both the Accounting Act and the Ministry of Finance Decree were prepared with regard to regulations presented in IAS 32 „Financial Instruments: Disclosure and Presentation” and IAS 39 „Financial Instruments: Recognition and Measurement”.

The concept of financial instruments in accountancy is presented in the beginning of this article and is followed by the explanation of new definitions presented in Amendments to the Accounting Act dated 9 November 2000. Additionally this article portrays financial instruments components and sets examples from economic reality of each of them. The next subject is the

financial instruments classification displaying the repartition considering the contracts' structure and the purchase purpose. The problems connected with the financial instruments measurement in the accountancy were also presented in this article. The readers attention was particularly called to the Polish new regulations, that is mainly the idea of fair value or depreciated cost used in financial instruments measurement.

The issues mentioned in this article undergo constant changes hence IAS regulations are constantly brought up to date. The work over complex standard considering those problems is still in progress.

Anna Piasecka,
Zarządzanie przez jakość za pomocą zbilansowanej karty
dokonań
Streszczenie

Zbilansowana Karta Dokonań jako koncepcja zarządzania narodziła się na początku lat 90. XX wieku. Twórcami Balanced Scorecard są R. S. Kaplan oraz D. P. Norton. Istota Karty sprowadza się do przedstawienia misji i strategii działania w postaci zestawu mierzalnych celów i działań niezbędnych do ich osiągnięcia. Balanced Scorecard definiuje zarówno mierniki finansowe, jak i niefinansowe, identyfikuje inicjatywy strategiczne, umożliwia powiązanie wszelkich działań podejmowanych w firmie z systemem wynagradzania. Tak zdefiniowana Karta stanowi narzędzie implementacji strategii przedsiębiorstwa.

Obecnie na pierwszy plan wysuwa się potrzeba koncentracji na aspektach jakościowych działalności jednostki, osiągania standardów ISO, spełniania, a nawet wyprzedzania oczekiwań klientów. Normy ISO stanowią punkt wyjścia realizacji wszelkich procesów zachodzących w firmie, tzw. orientacja procesowa. Dlatego powiązanie strategii działania jednostki opartej na wytycznych systemu zarządzania przez jakość, z narzędziem umożliwiającym efektywną jego implementację, stanowi podstawę osiągnięcia przewagi konkurencyjnej.

Jak pokazuje przykład firmy El-trans, wdrożenie dwóch innowacyjnych rozwiązań, a mianowicie systemu zarządzania przez jakość oraz Zbilansowanej Karty Dokonań, może okazać się trafnym rozwiązaniem, w efekcie czego firma z łatwością może kontrolować poziom realizacji wytycznych norm ISO, ma możliwość powiązania przyjętej strategii działania z systemem motywowania, jak również zdefiniowania zależności przyczynowo-skutkowych między poszczególnymi działaniami podejmowanymi w firmie. Ponadto Zbilansowana Karta Dokonań wskazuje obszary wymagające modyfikacji oraz inicjatywy niezbędne w procesie dalszego rozwoju. Wśród

licznych inicjatyw strategicznych wspomagających zarządzanie przez jakość warto wymienić choćby rachunek kosztów działań oraz koncepcję CRM.

Rachunek kosztów działań znajduje swoje zastosowanie przede wszystkim w odniesieniu do perspektywy procesów wewnętrznych oraz finansowej, koncepcja CRM natomiast to zarządzanie relacjami z klientami, a zatem perspektywa klienta/rynku. Obie koncepcje stanowią integralną część Zbilansowanej Karty Dokonań, bez których sprawne zarządzanie przedsiębiorstwem byłoby niemożliwe.

The Balanced Scorecard as a- tool of implementation of the Quality Management System Summary

The Balanced Scorecard as a management system was born at the beginning of 90th twentieth century. R. S. Kaplan and D. P. Norton are those, who created the Balanced Scorecard. The essence of an idea comes down to translating mission and the strategy of an organization into a set of objectives and performances. The Balanced Scorecard identifies both financial and non-financial measures, strategic initiatives, combines daily decisions and activities with a payment system. BSC gives opportunities to implement successfully the strategy of an organization.

Nowadays companies are forced to concentrate on quality, achieve ISO standards, fulfil or even overtake customers' expectations. ISO regulations make a kind of base for carrying out any processes around an organization (so called process orientation). That is why, linking the strategy of an organization, which is created according to the Quality Management System, with the idea of a scorecard can ensure that a company is able to get a competitive edge.

El-trans is the example of a firm, which has decided to implement two innovative solutions, namely the Quality Management System and the Balanced Scorecard. It turned out to be an excellent decision, because, as a result of this, El-trans can easily control if actions and processes are carried out according to the ISO regulations. Moreover, our firm can also identify dependence between cause and effect. On top of that, the Balanced Scorecard indicates areas, which need to be modified or initiatives, which are necessary for further growth. It is worth presenting some strategic initiatives, which are very important in a management system, among other things Activity Based Costing or Customer Relation Management.